

SOCIAAL

No. 8 — 2e JAARGANG FEBRUARI 1949

PROEFNUMMER

SPECTRUM

van Indonesië

**Maandelijks
Orgaan van het
Departement van
Sociale Zaken
te Batavia**

BIJ DE OMSLAGFOTO:

Een „Dr. Buta Huruf” onderwijst zijn volwassen dorps-
genoten (zie de foto-reportage op pag. 10—13).

SAMENSTELLING REDACTIE-COMMISSIE:

Voor het Departement van Sociale Zaken:

Drs. A. Th. Bogaardt
Mr. R. Sasromoeliono
Mr. J. Gerritsen
C. M. Nooteboom
R. Boenjamin

Voor de Dienst voor Algemene Personele Zaken:

E. Israël

Voor Oost-Indonesië:

Oud-Minister J. Tahija

Voor West-Borneo:

Sultan Hamid II

Voor Sumatra's Oostkust:

Wali Negara Dr. Mansoer

Redacteur: F. M. van Helden, Noordwijk 36,
Batavia-C. Tel. Welt. 5024, toestel 36.
(tevens adres Administratie)

Inhoud:

Rechten van de Mens III	pag. 2
Naar Socialisatie van Médische Hulp?	„ 3—4
Rehabilitatie-regeling definitief	„ 4
In de nieuw-bezette gebieden	„ 5—6
Wat houdt „Sociale Zekerheid” in?	„ 7—8
De Westerse Vakbeweging in Indonesië (Slot)	„ 8—9
Uit Nederland..... en van hier.....	„ 9
30.000.000 Indonesiërs gaan lezen en schrij- ven leren	„ 10—13
Arbeidstoestanden in Nederlands-Nieuw- Guinea II	„ 14—16

Abonnementsprijs f 6.— p. jaar, f 3.25 p. halfjaar,
f 1.75 per kwartaal.

Losse nummers f 0.60

God verloren heeft of liever z'n ogen gesloten houdt voor
de instandhouding van zichzelf door God, zoekt zijn rech-
ten elders tevergeefs. Het schouwspel van een wezen, dat
zijn eigen bestaan uit het oog verloor”.

Slechts door de erkenning, dat de rechten van de mens
hem uit zijn wezen toekomen, zullen de middelen ter be-
scherming hun hoogste effect bereiken.

Drs. J. G. de DOOD.

Rechten van de Mens (III)

DE Declaratie van de Rechten van de Mens is slechts
de eerste stap bij de uitwerking van het program,
gesteld door het Handvest der Verenigde Naties betref-
fende deze rechten. Naast de opstelling van de declaratie
ligt het in de bedoeling een conventie te ontwerpen die
weliswaar minder gegarandeerde rechten en vrijheden zal
vermelden dan de declaratie, maar daar tegenover het
voordeel biedt, dat de ondertekenende staten zich verbind-
den om aan de strikte naleving van de vermelde rechten
en vrijheden de hand te houden en deze in nationale wetten
vast te leggen.

Een ontwerp dat o.a. minder sociale eisen stelt, omdat
het in zeer uiteenlopende landen basis voor wettelijke voor-
zieningen moet zijn, is reeds gereed. Een dergelijke conven-
tie (en de verankering in de nationale wetgeving van de
bestanddelen daarvan) vormt een krachtig middel om de
inachtneming te bevorderen. Met de ondertekening van de
conventie wordt immers het niveau van een resolutie —
waarop de Declaratie van de Rechten van de Mens ligt —
verlaten; zij heeft de waarde van een internationaal ver-
drag en de naleving wordt beheerst door de daarvoor gel-
dende internationale wetten. Bij opname in de eigen wet-
geving van een land kan de naleving van de rechten
worden afgedwongen door een beroep op de rechter. De
jongste geschiedenis heeft echter geleerd, dat zelfs dit
niet voldoende is, indien in een staat het onderscheid
tussen wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht ver-
vaagt, zoals dit in een autoritair geregeerd land het
geval is.

Als sluitstuk heeft de commissie voor de rechten van
de mens daarom suggesties gedaan voor de instelling van
een internationale gerechtelijke instantie, waarbij burgers
recht zouden kunnen zoeken tegen hun regeringen. Het
beginsel van de staatssouvereiniteit zal echter nog een
aanmerkelijke evolutie moeten doormaken, voordat een der-
gelijke boven de staten gestelde instantie zal worden ge-
accepteerd.

WELKE middelen men echter ook zal aanwenden
om de rechten van de mens te doen eerbiedigen
door ze te proclameren, ze in conventie-vorm vast te
leggen, of hierop een boven de staten staande gerechte-
lijke instantie toezicht te doen houden — geen middel
kan de beschermende macht evenaren, die gelegen is in
de erkenning van de juiste oorsprong van de menselijke
rechten. Een poging daartoe van de Nederlandse delega-
tie, die voorstelde om der mensen „Goddelijke oorsprong
en onsterfelijke bestemming” eveneens te doen erkennen,
bleef echter zonder succes.

Zou men er van uitgaan, dat rechten en vrijheden aan
de mens toekomen op grond van zijn goddelijke oorsprong,
dan zouden staat en internationale organisatie deze heb-
ben te erkennen en te eerbiedigen indien ze niet een
hogere ook hun gestelde wet wilden overtreden. In de
diepste grond betreft de fundering van de rechten van de
mens dus de vraag of de staat of een andere gezagsor-
ganisatie onderworpen is aan een hogere wet, de natuur-
wet, of dat zij zich zelf tot wet kunnen zijn. Hier ligt de
kern van de crisis, die de menselijke rechten doormaken.

Zoals bij de debatten tot uiting kwam, is de oorzaak
van de crisis niet, dat de rechten van de mens verkracht
zijn tijdens de laatste oorlog maar het feit, dat de mens
het besef is kwijtgeraakt natuurlijke onvervreembare
rechten te bezitten. De moderne mens heeft de natuurlijke
orde uit het oog verloren, welke te kennen en zich ernaar
te richten zijn hoogste bestemming is. Hij zoekt zijn rech-
ten niet in en door deze orde, maar vraagt ze van zijn
regering of een internationale organisatie. Charles Malik,
de president van de Economische en Sociale Raad van de
Verenigde Naties bracht dit in het „United Nations Bule-
tin” aldus onder woorden: „De mens die z'n houvast in

(Zie verder linker-kolom)

Naar Socialisatie van Medische Hulp?

Gemeenschap verlangt redelijke tarieven en heeft ernstig bezwaar tegen artsen en specialisten die misbruik maken van de omstandigheden

WAT de gezondheidszorg betreft staan wij hier te lande duidelijk op een tweesprong en daarom is het noodzakelijk zich nu te bezinnen op de weg, die gevolgd zal moeten worden, vóórdat stappen worden genomen om het bestaande af te breken of te vervangen en vóórdat met de nieuwe opbouw wordt begonnen.

Ik heb hier het oog op het wel zeer bijzondere feit, dat als gevolg van de naoorlogse toestand hier te lande noodgedwongen een mate van „socialisatie” van de gezondheidszorg in het leven is geroepen, welke voorzover mij bekend nergens anders ter wereld bestaat of heeft bestaan.

IMMERS, de Overheid heeft zich genoodzaakt gezien om praktisch de gehele gezondheidszorg — de preventieve zowel als de curatieve — voor haar rekening te nemen en daarbij ook vrijwel de gehele taak van het particulier initiatief overgenomen en daarbij medische hulp en zorg aanvankelijk geheel gratis, later tegen zeer lage tarieven, aan alle bevolkingsgroepen beschikbaar gesteld.

Slechts een aantal geneesheren in vrij beroep en dan hoofdzakelijk Indonesische en Chinese artsen en enkele ziekenhuizen, bleven buiten deze „socialisatie”.

Deze socialisatie was niet „gewild” in die zin als dat bv. het geval is met de doelbewuste socialisatie van de medische zorg in Engeland. Het was niet de bedoeling om te geraken tot een blijvend instituut en om te komen tot een adequate medische curatieve verzorging van elk individu in de gemeenschap, doch het was slechts de bittere noodzaak om met het beschikbare personeel en de beschikbare middelen de beste resultaten te verkrijgen, welke de Regering tot deze ingrijpende maatregel heeft doen besluiten.

In wezen en uitwerking is er dan ook geen sprake geweest van socialisatie in de eigenlijke zin van het woord, doch slechts van een concentratie van krachten. Dit laatste neemt niet weg, dat als gevolg van de Overheids-maatregelen op dit terrein, sociale gevolgen zijn opgetreden en tendenzen zich hebben ontwikkeld, welke thans niet zonder meer ter zijde kunnen worden gezet en dit te minder indien men zich voor ogen houdt, dat een groter mate van socialisatie van de gezondheidszorg dan voor de oorlog gebruikelijk was, toch zeker wel wenselijk is en dat de Overheid, gezien de moderne opvattingen omtrent haar sociale taak, zich hieraan bezwaarlijk zal kunnen onttrekken.

Nu moet allereerst worden opgemerkt, dat indien ik hier stel, dat ook in dit land naar socialisatie van de medische zorg zal moeten worden gestreefd, hiermede niet bedoeld wordt,

dat het Engelse voorbeeld zou moeten worden nagevolgd of dat zelfs maar gesteld zou moeten worden dat dit Engelse voorbeeld het ideaal voor deze gewesten zou zijn. Ik ben er van overtuigd, dat dit niet zo is en dat een socialisatie van de medische zorg in deze gewesten zich zal moeten aanpassen aan de typische behoeften van dit land en aan het bereikbare.

Immers, de problemen liggen in deze Oosterse maatschappij gecompliceerder dan in de meer homogene Westerse samenleving, omdat de samenstellende bevolkingsgroepen eigen eisen stellen en eigen behoeften hebben.

De taak van de gezondheidszorg voor deze gewesten is bovendien in dit opzicht radicaal verschillend met de gelijkstandige taak in Westerse landen, omdat hier te lande de preventieve zorg voorop moet worden gesteld en de curatieve zorg op de tweede plaats moet komen.

De socialisatie-gedachte in de Westerse landen richt zich echter specifiek op de curatieve zorg en al zal deze zorg ook hier te lande allermist mogen worden verwaarloosd en ook voor een zekere mate van socialisatie in aanmerking komen, de preventieve zorg blijft het belangrijkste.

Indien de gedachte aanvaard wordt, dat socialisatie van de gezondheidszorg ook voor deze gewesten gewenst is, zij het, dat zij dan zal moeten

Sociale Aspecten van de Gezondheidszorg in Indonesië

worden aangepast aan de behoeften van dit land en de vormen zal moeten aannemen welke voor de vervulling van die behoeften het beste zullen blijken te zijn, dan is het wel zaak zich nu duidelijk voor ogen te stellen dat thans het tijdstip is aangebroken om zich dienaangaande te bezinnen, omdat wij nu bezig zijn de naoorlogse organisatievormen en opzet te liqui-

EEN onderwerp, waaraan de onlangs ingestelde Commissie van Advies voor Sociale Aangelegenheden ongetwijfeld veel aandacht zal besteden, is de sociale zijde van de gezondheidszorg in Indonesië. Met de bedoeling een basis voor overweging en discussie te geven, legde de voorzitter van deze Commissie op de eerste vergadering aan de leden een advies voor, uitgebracht door mr. J. B. Akkerman aan het Hoofd van het Departement van Gezondheid. De schrijver was na de oorlog hoofdambtenaar bij dit departement en is sinds enige tijd hoofdambtenaar bij het departement van Sociale Zaken. Zijn advies zal, gesplitst in een aantal afzonderlijke artikelen, in enige achtereenvolgende nummers van dit blad worden afgedrukt. Hierbij het eerste artikel.

deren en terug te keren tot meer „normale” toestanden, zodat nu de tijd is gekomen om vast te stellen welke maatregelen moeten worden genomen met het oog op de toekomst.

IK denk hierbij dan in de eerste plaats aan de gevolgen welke voortvloeien uit het feit, dat teruggekeerd wordt tot de uitoefening van het medische vrije beroep en dat het daarom noodzakelijk is om te komen tot nieuwe medische en tandheelkundige tarieven en ook ziekenhuistarieven en vervolgens aan het feit dat onder de huidige omstandigheden het dringend noodzakelijk blijkt te komen tot een ziekteverzekering voor ambtenaren, doch vanzelfsprekend óók voor de particuliere werknemers en tenslotte aan het vraagstuk van de gelijkmatige distributie van de medische hulp over deze gewesten.

Ofschoon bij de lopende behandeling van deze problemen zeker niet uit het oog wordt verloren het sociale effect van deze maatregelen, wil het mij voorkomen, dat zij in groter en breder verband moeten worden gezien dan tot nu toe mogelijk bleek en dat elke stap welke nu moet worden genomen om te komen tot meer normale toestanden, gezien moet worden in het licht van de mate van socialisatie van de medische zorg, welke de Regering voor de naaste toekomst als richtlijn zal stellen.

Terugkeer tot de oude toestand, dat het medisch beroep een zuiver vrij beroep was en dat elke medicus bij wijze van spreken naar eigen inzicht zijn tarieven kon vaststellen,

daarbij alleen geremd door de medische erecodes; terugkeer naar de toestand dat elke medicus en tandarts en ook apotheker zich mocht vestigen op de plaatsen, die hij zelf uitkoos zonder dat rekening werd gehouden met de intrinsieke behoeften aan medische hulp op andere plaatsen; terugkeer naar de vrijheid der ziekenhuizen om, voorzover daarin niet door subsidiebepalingen geremd, eigen tarieven vast te stellen en vrijelijk te beschikken over de aanwezige ligplaatsen, zal wel niet meer mogelijk zijn, daargelaten of vestiging van nieuwe ziekenhuizen „vrij” kan zijn.

De gemeenschap verlangt medische hulp over de gehele linie tegen aanvaardbare en dragelijke kosten. Zij verlangt die hulp daar, waar zij redelijkerwijs gegeven kan worden. Zij heeft ernstig bezwaar tegen artsen en specialisten die van de omstandigheden misbruik maken door het aanleggen van al te hoge tarieven, zij wenst vrijheid van artsenkeuze en specialistenkeuze, kortom zij beschouwt de medische hulp als een goed dat de moderne beschaving haar gebracht heeft en waarop zij ook recht heeft.

De vraagstukken welke ik hierboven aanroer, zijn niet nieuw, zij zijn reeds lang aan de orde en zij zijn ten dele reeds in een stadium van overweging en behandeling, maar wat ik zou willen vragen is dit, dat men zich duidelijk realiseert waar men heen wil, welk doel men zich stelt en welke mate van socialisatie van de medische zorg hier te lande mogelijk en noodzakelijk is.

In dit verband denk ik ook aan de overheidstaak, zoals die geformuleerd is in het Dienstreglement waarin overigens wel een zeer verouderd standpunt wordt ingenomen, want het dienstreglement dateert uit de liberale periode van de Tachtiger jaren, waarin men uitging van het beruchte „Laisser faire, laisser aller” en kent de sociale overheidszorg op dit gebied niet als zodanig.

Deze tijd echter eist een scherpe formulering van het sociaal karakter der overheidstaak en de duidelijk uitgesproken gedachte dat de Overheid verplicht is zorg te dragen voor een sociale opbouw en ontwikkeling van de gezondheidszorg, hetzij door de Overheid zelf, hetzij door of met de hulp van het particulier initiatief.

Het is met name de taak van de Overheid ervoor te zorgen dat medische hulp en medische zorg tegen redelijke prijzen voor de bevolking in haar geheel beschikbaar zijn, waarbij dan echter vanzelfsprekend niet de eis gesteld behoeft en kan worden, dat die redelijke zorg over de gehele linie dezelfde zal zijn.

Die zorg dient in een Westers milieu — en vanzelfsprekend bedoel ik daarmee ook het Oosters milieu dat op Westers niveau staat — waar Westerse maatstaven worden aangelegd, intensiever en meer omvat-

Rehabilitatie-Regeling definitief

IN haar vergadering van 16 Februari j.l. heeft de Voorlopige Federale Regering haar goedkeuring gehecht aan het eind-ontwerp van de definitieve rehabilitatie-regeling voor oorlogsslachtoffers. De ordonnantie zal in werking treden met ingang van de dag na die harer afkondiging, waarna met het verstrekken der slot-uitkeringen ingevolge deze regeling een aanvang moet worden gemaakt. De toepassing der definitieve regeling zal echter pas volledig kunnen geschieden, zodra enkele commissies, wier samenstelling in de ordonnantie is aangegeven, zullen zijn ingesteld en nadat nog enige uitvoeringsvoorschriften zullen zijn tot stand gekomen.

Belangrijk is, dat de financiering van de aan de particuliere werkgevers opgelegde verplichtingen — door middel van voorschotverlening vanwege het land — in de ordonnantie zelf is geregeld. Hierbij is een zo soepel mogelijke werkwijze nagestreefd. Een commissie, bestaande uit de president van de Javasche Bank als voorzitter en de voorzitter van de Indische Ondernemersbond en een vertegenwoordiger van het departement van Financiën als leden, zal over de eventuele terugvordering der verleende voorschotten oordelen. Ook met de verdere regeling en uitvoering (ter aanvulling van de regeling ex artikel 5 Regeling Arbeidsverhoudingen Oorlogsslachtoffers) van de bepalingen inzake de veiligstelling der ouderdomsvoorzieningen voor particuliere werknemers zal een speciale commissie worden belast. Een andere commissie zal zich bezig houden met de rehabilitatie — door middel van bedrijfscredieten — van de z.g. zelfstandigen, dat zijn oorlogsslachtoffers die in het economisch of maatschappelijk leven vóór de oorlog voor eigen rekening en risico een bedrijf of beroep uitoefenden, doch thans voor de verkrijging van bedrijfscredieten of beroepsrehabilitatie niet terecht kunnen bij de Commissie voor Herstelfinanciering of de Algemene Volkscredietbank; een en ander onder voorwaarde dat hun vooroorlogse bedrijven of beroepen ook thans nog vol-

tend te zijn, dan in het zuiver landelijke Oosterse milieu, waar men nog grotendeels vreemd tegenover deze vorm van Westerse zorg staat. M.a.w. ik pleit hier niet voor het onmogelijke, doch wil slechts betogen dat in beginsel de Overheid deze sociale kant van haar werk als de hare dient te erkennen en dat men zich wel en doelbewust voor ogen dient te houden dat nu het moment gekomen is om de wederopbouw van de gezondheidszorg volgens naoorlogse maatstaven, d.w.z. op sociale grondslag, ter hand te nemen.

doende levensmogelijkheden zouden bieden om voor het herstel daarvan het risico ener lening aan te gaan.

Datgene, waarin met betrekking tot de delging van delegatieschulden nog nader zal moeten worden voorzien, zal door de Secretaris van Staat voor Financiën worden geregeld. Tenslotte zullen de Secretarissen van Staat voor Sociale Zaken en voor Financiën nadere richtlijnen vaststellen voor de rehabilitatie van de oorlogsslachtoffers, die daarvoor redelijkerwijze in aanmerking moeten worden gebracht, doch die niet onder de voor bepaalde groepen in de regeling vastgestelde maatregelen vallen; hiertoe worden o.m. gerekend zelfstandigen die niet meer voor bedrijfs- of beroepsrehabilitatie in aanmerking komen, hetzij omdat zij te oud zijn, dan wel omdat hun bedrijven of beroepen geen levensvatbaarheid meer hebben; voorts uitgesproken andere gevallen van oorlogsschade, die redelijkerwijze voor rehabilitatie in aanmerking komen, doch waarvoor de overige wijzen van tegemoetkoming niet gelden.

CONTRA EEN SOCIAAL KWAAD

De politie van Makassar (welke stad thans bijna 186.000 inwoners telt) heeft een strengere controle ingesteld op het sociale kwaad van de prostitutie, waartegen door de Gemeente en het ministerie van Sociale Zaken een bestrijdingsschema is ontworpen. Het geregistreerde aantal prostitueés te Makassar bedraagt nog geen duizend, doch dit aantal is aanzienlijk hoger dan voor de oorlog. Een begin is gemaakt met de aanhouding van de (veelal in een zekere mate van welstand verkerende) prostitueés.

In Batavia heeft het Regeringsbureau ter bestrijding van de z.g. handel in vrouwen en kinderen en van die in onttuchtige uitgaven op de daar gehouden Pasar Malam Amal een smallfilm doen vertonen, welke tegen de gevaren van de prostitutie waarschuwt.

NIEUWE COMITE'S

Op initiatief van mevrouw Sukawati is in Makassar opgericht een centraal comité ter voorbereiding van een „Stichting voor Steun aan Hulpbehoevenden”, die geld en goederen zal inzamelen voor noodlijdenden in en buiten Oost-Indonesië. Het comité bestaat uit negentien dames. Te Medan is opgericht de vereniging „Taman Penghiburan” (De Tuin der Gezelligheid), welke zich tot doel stelt de beoefening der Indonesische kunst te bevorderen en de culturele en sociale band tussen de onderscheidene bevolkingsgroepen te bevorderen; een eerste liefdadigheidsvoorstelling ten bate van noodlijdenden in de nieuwe gebieden slaagde zeer.

In de nieuw-bezette gebieden

HET volgende overzicht geeft een indruk van de hulpverlening door het departement van Sociale Zaken in de nieuw-bezette gebieden, in de periode na 14 Januari en vóór 10 Februari 1949.

MIDDEN-JAVA: Er zijn in Djokja tienduizenden personen, die naar andere plaatsen wensen te worden geëvacueerd. In verhouding tot het grote aantal aanvragen is de afvoermogelijkheid nog gering. Wat de werkers betreft, zouden de Spoorwegen terstond ca. 5.000 personen willen evacueren naar andere standplaatsen, het Boswezen ca. 7.000 personen en particuliere maatschappijen ongeveer 5.000 man. Tot 24 Januari hebben zich naar aanleiding van de oproepen in Djokja 207 ambtenaren voor aanstelling gemeld, van wie er alleen al bij het kantoor van Sociale Zaken 58 werden geplaatst. Het arbeidsbureau registreerde tot genoemde datum 939 inschrijvingen van particuliere werkzoekenden; in deze categorie bedroeg het aantal plaatsingen 56. Dit cijfer is zo laag omdat bij gebrek aan elektrische stroom op de dag, de industrieën nog niet in bedrijf zijn. De steunverlening aan gezinnen die onderstand behoeven is snel uitgebreid. In de periode van 12 tot 21 Januari werd aan totaal 960 personen rond f 7.630.— plus 2.500 kg. levensmiddelen in natura verstrekt.

De toeloop van werkzoekenden bij het arbeidsbureau te Solo is zeer groot. Zij worden zoveel mogelijk te werk gesteld bij de Rijkswerken ANIEM, de waterleiding en andere openbare nutsbedrijven. Oorlogsslachtoffers worden geregistreerd en eventueel voorlopig gesteund, in afwachting van uitkering op grond van de A.O.O.R.

Op 11 Januari had hier een grote uitdeling van rijst plaats onder duizenden hongerige en haveloze Indonesiërs. De 4.000 behoeftige Chinese evacués in de stad, die zijn ondergebracht door de Chung Hua Tsung Hui, ontvangen door bemiddeling van Sociale Zaken elk 250 gram rijst per dag.

Vele Indonesiërs komen zich bij het kantoor van Sociale Zaken te Solo opgeven teneinde in aanmerking te komen voor evacuatie naar hun plaatsen van herkomst. Men registreert al deze personen en voert hen af zodra zulks mogelijk is. De waterleiding in Solo functioneert weer; men is echter verplicht het nog niet stervende water te koken.

In Magelang werken thans het arbeidsbureau en de registratiebureaus voor Indonesische evacués, Indische Nederlanders, Menadonezen en Ambonezen op volle toeren.

Aan de „Steurtjes”, ten getale van 251, is kleding uitgereikt. De toestand van de kinderen — thans ondergebracht in de overgebleven gebouwen der Oranje-Nassau-Stichting — is vrij redelijk. Zij ontvangen aanvankelijk voeding van de militaire verplegingsafdeling en kwamen later in verzorging bij Sociale Zaken.

Treurige toestanden bleken te heersen in het Indonesisch weeshuis „Rumah Anak Negara”, waar 60 jongens

Hoewel de werkgelegenheid in vele bedrijven in het nieuw-bezette gebied nog beperkt is door gebrek aan voldoende krachtstroom en andere moeilijkheden, zijn toch vele arbeiders reeds weer in het arbeidsproces betrokken. Hierboven het ophangen van de presentiepenningen.

en meisjes in een ruimte van ca. 20 M² oppervlakte de nacht moesten doorbrengen, in vervuilde toestand. De D.V. G. constateerde in dit tehuis en in de omliggende kampongs vijf gevallen van pest.

In de stad Klaten (tussen Djokja en Solo) kwam op 15 Januari een ambtenaar van Sociale Zaken aan met een eerste zending hulpgoederen bestaande uit twee ton rijst en 1000 stuks kleding. Er werd een commissie gevormd tot steunverlening aan de vele noodlijdenden in deze plaats, waarin de Regent, een Chinees ingezetene en een inmiddels aangetrokken werker van Sociale Zaken zitting hebben.

De plaatsen Keboemen, Premboen en Koetoardjo (ten Oosten van Gombong) zijn vrijwel geheel verlaten. Keboemen is grotendeels verwoest, in Premboen zijn vele vernielingen en te Koetoardjo is weinig meer over van de Chinese wijk. Veel sociale arbeid is te verrichten in Poerworedjo, waarheen ca. 2350 Chinezen van de omliggende plaatsen zijn geëvacueerd. Het woningvraagstuk biedt hier echter weinig zorg; Poerworedjo is namelijk bijna onbeschadigd gebleven. De eerste uitdelingen van textiel onder de bevolking zijn aangevangen. De stad is zeer levendig; de bevolking is snel teruggekeerd en verscheidene instanties werken reeds weer op volle toeren: o.a. het Boswezen, de Zoutregie, V.M.F., Anië, Gevangeniswezen, Internatio, kantoor Economische Zaken, Rode Kruis, de distributiedienst, de Regentschapswerken en P.T.T. Alle scholen zijn heropend en de gezondheidsdienst is intact gebleven.

Ook Wonosobo is vrij goed uit de actie te voorschijn gekomen. De bevolking was grotendeels geëvacueerd doch keert geleidelijk terug. De desa-bevolking uit de omgeving komt dagelijks naar de stad en biedt beras à 50 tot 60 ct. per kg., mais à 18 ct. en voorts groenten te koop aan. Het Rode Kruis heeft de eerste uitdeling van textiel gedaan en op 22 Januari is het kantoor van Sociale Zaken geopend. In de stad verblijven 339 Chinese evacués uit Krètek en Garoeng.

Bandjarnegara — ten W. van Wonosobo — is bijna geheel verwoest. Een doortrekkend team van Sociale Zaken heeft hier de nodige voeding achtergelaten; tevens werden van 23 Januari af,

door de gaarkeuken meer dan duizend porties voedsel per dag verstrekt. De stad wordt met de dag drukker, doordat de bevolking terugkeert. De wederopbouw van de kotta is met kracht ter hand genomen. Het pandhuis is weer geopend, evenals een lagere school.

OOST-JAVA: In Madioen, waar rust en orde geleidelijk weerkeren, ontvangen 3.000 personen geregeld porties voedsel van verscheidene gaarkeukens. Van Soerabaja uit worden zoveel mogelijk zoute vis en mais voor de keukens gezonden, alsmede voedsel en welfare-artikelen voor de civiele werkers. Een textiel-uitdeling (10.000 yards) in de stad is reeds enkele weken geleden begonnen. De hulpverlening aan evacués en behoeftigen in Madioen breidt zich dagelijks uit. De vele aangetroffen Menadonezen en Ambonezen vroegen eerst om evacuatie, maar willen thans blijven; zij worden geregistreerd.

Te Blitar is de voedselsituatie verbeterd. De textieldistributie van 2 m. stof per persoon wordt voortgezet. De arm-lastigen zullen voor gratis kledingverstreking in aanmerking komen. De gaarkeuken, bemand met werkers van de Palang Merah Indonesia, verstrekt 2.400 porties eten per dag. Op het arbeidsbureau bedroeg het totaal aantal inschrijvingen ruim 300 personen, waarvan 30% kon worden geplaatst. Het gebouw van de Palang Merah Indonesia is thans een inrichting voor arm-lastige kraamvrouwen geworden.

In Kediri is een gemeentelijke reinigingsdienst opgericht, waarbij ongeveer 100 ongeschoolde arbeidskrachten te werk zijn gesteld. De gaarkeuken hier verstrekt ruim 2500 porties eten per dag aan ouden van dagen, vrouwen en kinderen. De woonruimte in Kediri is schaars; Sociale Zaken verzorgt voorlopig de huisvesting van nieuw-aangekomenen. De stad Toeloengagang ten Westen van Blitar is wegens vernielde bruggen e.d. nog moeilijk geregeld te bereiken en daarom reeds enige malen door vliegtuigen bevoorrad. Zodoende konden de verstrekkingen aan armen en werkers beginnen. Verder Noordelijk, in Kertosono is een post van Sociale Zaken ingericht, waar evacués worden opgevangen, van het eerst nodige voorzien en doorgezonden naar Djombang. Vooral aan Chinezen die aan de hel van Ngloejoe wisten te ontsnap-

pen, moest hulp worden verleend. Naar **Ngandjoek** is een team van Sociale Zaken gezonden met een gaarkeukeninstallatie en voedsel voor 2500 porties per dag. Nadat de gaarkeukens in Madioen aan het beheer van het Palang Merah Indonesia waren toevertrouwd, zijn de mobiele gaarkeukens van het Rode Kruis van daar overgeplaatst naar **Ponorogo**, ten Zuiden van Madioen, waar onmiddellijk bijstand moest worden verleend aan 1500 personen.

In de Zuidelijke kustplaats **Patjitan**, ten Zuid-Westen van Ponorogo zijn per schip burger-hulpploegen aangekomen met kleding en 2½ ton gedroogde aardappelen.

Aan de Noordkust van Oost-Java en ten Westen van Soerabaja wordt steun verleend in de plaatsen **Laminan**, **Babat** en **Toeban**, waar o.m. gaarkeukens geopend zijn. In Toeban kwam op 9 Januari een hulpgroep van Sociale Zaken aan en een dag later een Rode Kruis-team. Er bevonden zich vele zwaar ondervoede zwervers en bedelaars, bedekt met schurft en zweren en gehuld in vieze lommen. Vóór de komst der Nederlandse troepen heerste in deze plaats een ware anarchie met veel corruptie. Verstrekking van tweemaal 2.000 porties voedsel per dag bleek niet voldoende. De Chinese bevolkingsgroep kon zich vrij goed staande houden; 600 geëvacueerde Chinezen zijn bij familieleden ondergebracht en ontvangen via de **Chung Hua Tsung Hui** rijst en ondersteuning van Sociale Zaken. De registratie van werkzoekenden is begonnen en de bevolking is zeer werkwillig. Het pandhuis in Toeban is heropend.

Malang is thans het centrum voor de tijdelijke verzorging van évacué's in Oost-Java. Dagelijks stromen er via **Kendalpajak** en **Kebonagoeng** tientallen mensen binnen, die hetzij willen terugkeren naar hun vroegere woonplaatsen in federaal gebied (Indonesiërs) hetzij gevlucht zijn (meest Chinezen). Alle évacué's worden ingespoten tegen cholera en typhus. Onderweg verstrekt het Rode Kruis te **Kebonagoeng** en **Toempang** voedsel en zo nodig kleding. Van Malang uit worden de geëvacueerden dan verder doorgezonden naar zelfgekozen bestemmingen.

Ook te **Sidoardjo** en **Modjokerto** functionneren doorgangshuizen.

TAPANULI: De bevolking in de havenplaats **Sibolga**, in Tapanuli, staat er niet slecht voor. Zij gaat vrij goed gekleed en ook de gezondheids-toestand laat niet veel te wensen over.

Tot 28 Januari j.l. zijn de volgende voorraden naar de nieuw-bezette gebieden in Oost-Java gezonden voor hulpverlening aan de bevolking: 545 ton rijst, 747.000 meter textiel, 15 ton zout, 21 ton zeep en 1.350.000 stuks sigaretten.

*In Medan bracht een huis-aan-huis-collecte ten bate van de vrijgekomen gebieden f 15.000 op. In Brebes is een damescomité gevormd dat zich ten doel stelt hulp te verlenen aan de noodlijdenden in de open gekomen gebieden en dat reeds met een inzameling begon. Eenzelfde initiatief is te Ambon genomen door Ambonese militairen, in het kader van de grote actie van mevrouw **Abdul Kadir**, die inmiddels ook in het buitenland (o.a. Manilla) belangstelling en sympathie heeft weten op te wekken.*

Verder is in dit gebied de situatie veelal zodanig, dat waar men ook komt, directe hulpverlening noodzakelijk is. De streek ten Z. van **Sibolga**, namelijk die van **Batang Toru** en **Padang Sidempuan** heeft veel te lijden gehad. De Indonesische bevolking van **Padang Sidempuan** is gevlucht en nog niet teruggekeerd. Van geheel **Tapanuli** is **Batang Toru** waarschijnlijk wel de meest zorgbarende streek. De Javaanse ondernemingsbevolking, ten getale van plm. 10.000 zielen is grotendeels ondervoed en verwaarloosd. Velen van hen lijden aan malaria, framboesia of mijnworm. De toestanden in dit gebied wijzen op een volslagen desorganisatie, verdrukking en verwaarlozing van een minderheidsgroep.

In de ondernemingsgebieden ten Z. van **Sibolga**, te **Lapian**, **Badiri**, **Pinang-sori** en **Anggoli** bleken honderden ondernemingsarbeiders met hun gezinnen reeds lange tijd te leven van oebi en sago, als gevolg waarvan talrijke gevallen van ondervoeding zijn geconstateerd. Het team van Sociale Zaken heeft ook hier thans zodanige maatregelen genomen dat rijst en kleding aan de bevolking kan worden verstrekt, terwijl het mobiele team van het Rode Kruis de medische verzorging voor haar rekening neemt.

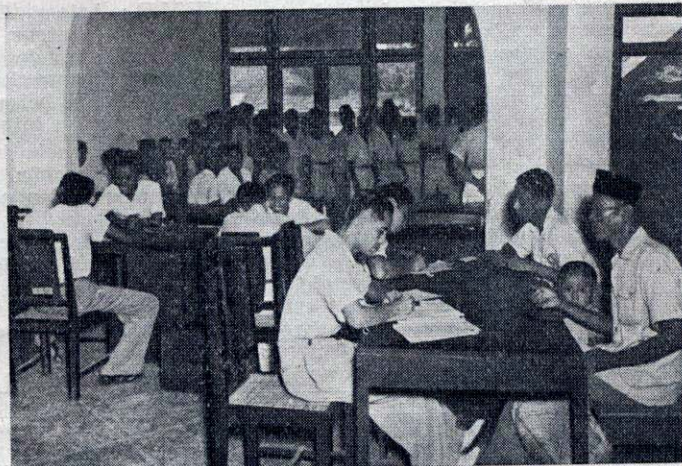
Balige, aan het **Toba-meer**, krijgt reeds een normaal aanzien. De bevol-

king is tamelijk welvarend en goed gekleed. Talrijke bedrijven zijn weer aan de slag. Deze plaats kan nu verder zelfs door het vrije bedrijfsleven worden gerehabiliteerd.

Ook **Tarutung** ten N.O. van **Sibolga**, begint langzamerhand op gang te komen. Hier konden enkele scholen worden heropend en meldden zich reeds 133 leerkrachten. Steeds meer handelaren en would-be handelaren komen zich melden om een aandeel te krijgen in de distributie van A.I.O.-goederen. De geldcirculatie is alleszins bevredigend, al blijven er nog steeds personen die voor bewezen diensten of bij verkoop liever goederen dan geld ontvangen. Arbeids-lonen worden er, evenals in bijna geheel **Tapanuli**, voornamelijk in natura uitbetaald.

Over het algemeen is de situatie in dit deel van het uitgestrekte **Tapanuli** niet ongunstig. Daar bovendien de rijstpositie zodanig is, dat men binnenkort „selfsupporting” kan zijn, ja zelfs een rijstoverschot naar **Sumatera Timur** kan leveren, mag worden verwacht dat hier spoedig voor iedereen een redelijke bestaansmogelijkheid zal zijn.

BENKOELLEN: In de stad **Benkoelen** zijn de meeste stenen huizen en verscheidene bedrijven verwoest. De elektrische centrale, de waterleiding en het telefoonnet zijn voorlopig buiten bedrijf gesteld. Daarentegen is de Chinese wijk geheel intact. De gezondheidstoestand van de bevolking laat te wensen over (malaria, gevallen van pokken). De ongunstige kledingtoestand geeft toch geen indruk van pauperisme onder de bevolking. Rijst is onbetaalbaar, andere voedingsmiddelen als b.v. vlees zijn zeer goedkoop. De aanvoer uit het binnenland naar de stad is nog moeilijk. Op 20 Januari kwam een schip met voorraden, o.a. rijst, aan. Als gevolg daarvan openden een aantal toko's hun deuren. Zes ambtenaren, die reeds onder republikeins bewind sociaal werk deden, zijn ingeschakeld bij de rijstvoorziening, in afwachting van de oprichting van een kantoor van Sociale Zaken. Voor de werkers is een voorlopige vorm van rijstdistributie ingevoerd. Er is in de stad veel aanbod van ongeschoolde arbeiders. Behalve romusha's bevinden zich in **Benkoelen** op beperkte schaal personen uit andere delen van **Indonesië**, die de wens te kennen gaven naar hun geboorteplaatsen terug te keren.

In en om het kantoor van Sociale Zaken te Djokja heerst grote drukte. Talrijke personen komen zich melden voor ondersteuning, evacuatie, kleding of voedsel.

WAT HOUDT „SOCIALE ZEKERHEID” IN?

Zuidoost-Azië en het Westen (I)

HET begrip „sociale zekerheid” is in de jaren tijdens en na de oorlog in Amerika en de West-Europese landen in korte tijd gemeen goed geworden. Hoewel voor het eerst gebedigd in de Social Security Act van de Verenigde Staten van Noord Amerika in 1935 en vervolgens in de Social Security Act van Nieuw Zeeland in 1938, heeft de stoot daartoe toch gegeven het bekende rapport van Sir William Beveridge „Social Insurance and Allied Services”, door dezen in 1942 aan de Engelse regering uitgebracht. Sindsdien is de bevordering van „sociale zekerheid” een programpunt van elke regering geweest.

IN de laatste tijd begint het begrip ook in de Oosterse landen ingang te vinden. Op de voorbereidende regionale conferentie van de Internationale Arbeidsorganisatie, welke in het najaar van 1947 in New Delhi werd gehouden, zijn langdurige besprekingen aan de „sociale zekerheid” gewijd. Zij resulteerden in een informele aanbeveling (een z.g. „resolutie”) aan de betrokken regeringen. In Indonesië vinden wij de term laatstelijk officieel gebruikt in het Besluit van de Luitenant-Gouverneur-Generaal van 25 September 1948 No. 4. — Overwegende, „dat, ter bereiking van een toestand, waarin de sociale omstandigheden en de sociale zekerheid voor de gehele bevolking van Indonesië voldoen aan zedelijk verantwoorde normen, een weloverwogen systematisch, constructief program nodig is”, werd hierbij een commissie ingesteld, welke de regering van voorlichting en raad zal dienen o.m. omtrent „voorzieningen ter verbetering van de algemene sociale omstandigheden en sociale zekerheid voor de gehele bevolking van Indonesië”.

De vraag rijst of tegen het overnemen van het Westerse begrip „sociale zekerheid” in de Zuid-Oost-Aziatische landen geen bezwaar bestaat, m.a.w. of het begrip in het Oosten dezelfde inhoud zal hebben als in het Westen. Reeds een oppervlakkige beschouwing van het sociale vraagstuk in deze landen doet twifelen aan de positieve beantwoording van deze vraag. Vruchtbaar werken is onmogelijk, wanneer men zich geen goede voorstelling maakt van de inhoud der begrippen, waarmede men werkt. Er bestaat derhalve alle aanleiding eens dieper op het begrip „sociale zekerheid” in te gaan.

WAT verstaat men in het Westen onder „sociale zekerheid”?

Voor het verkrijgen van een juist inzicht dient te worden onderscheiden tussen „sociale zekerheid” als doel en „sociale zekerheid” als middel van sociale politiek. In beiderlei zin wordt de uitdrukking gebedigd.

Als doel is het begrip veelomvattend. Het kan worden aangeduid als een toestand van de maatschappij, waarin elk individu voortdurend overtuigd is

van het feit, dat hem middelen ter beschikking staan om zich, wanneer hem (in het algemeen) buiten zijn schuld rampen hebben getroffen, materieel te handhaven op het plan waarop zijn maatschappelijke positie hem had gesteld. „Het geeft”, zoals de Nederlandse oud-minister Van den Tempel het bij de installatie van de Commissie Van Rhijn in April 1943 te Londen uitdrukte: „de zekerheid van een met recht en ere verworven inkomen voor alle goedwillende en plicht-betrachtende burgers, onder alle omstandigheden des levens”. Als zodanig is het een zaak van overheidszorg in de meest uitgebreide zin van het woord. Zowel organen, belast met de handhaving van orde en rust, als die belast met de bevordering van het economisch leven, het onderwijs, de waterstaat e.a. zijn ermee gemoeid. Het verlangen naar deze „sociale zekerheid” is kennelijk een gevolg van de maatschappelijke onzekerheid, die tallozen gedurende de dertiger depressie-jaren hadden ondervonden.

„Sociale zekerheid” in deze zin is geen absoluut begrip en kan als zodanig niet worden gesteld als het einddoel van een progressief sociaal beleid. Het is niet absoluut omdat het de overtuiging van geborgenheid slechts geeft binnen een bepaalde maatschappijvorm. Niet alleen omvat „sociale zekerheid” in de éne maatschappijvorm dus meer dan in de andere, doch ook in dezelfde maatschappij wijzigt de inhoud zich met de tijd. „Sociale zekerheid” als doelstelling beoogt niet meer dan het schenken van zekerheid gelijkelijk aan alle leden van een gemeenschap binnen het kader van de vigerende maatschappelijke structuur.

Vijf onheil brengende „reuzen”

MOCHT bovenomschreven doel de voorstanders van een politiek van „sociale zekerheid” in Westerse landen al voor ogen zweven — hetgeen blijkens de literatuur stellig het geval is — wanneer zij de term gebruiken, bedoelen zij daarmee niet dit doel te omschrijven, doch een bepaald middel aan te duiden, hetwelk tot het bereiken van dit doel tracht bij te dragen. Zo luidt de definitie, welke Sir William Beveridge van „sociale zekerheid” geeft, als volgt:

„The term „social security” is used here to denote the securing of an income to take the place of earnings when they are interrupted by unemployment, sickness or accident, to provide for retirement through age, to provide against loss of support by the death of another person, and to meet exceptional expenditures, such as those connected with birth, death and marriage. Primarily social security means security of income up to a maximum but the provision of an income should be associated with treatment designed to bring the interruption of earnings to an end as soon as possible.”

(Social Insurance and Allied Services, American Edition, The Macmillan Company, New York, 1942, blz. 120.).

De Commissie-Van Rhijn heeft in haar rapport in het algemeen deze engere betekenis overgenomen. (Deel I, blz. 11). Twee punten trekken de aandacht. Vooreerst dat het *middel* „sociale zekerheid” slechts drie wegen betreedt van vele, welke leiden naar het *doel* „sociale zekerheid”, t.w. de weg van garantie van een vervangend inkomen in perioden, waarin het op normale wijze verkregen inkomen ophoudt te vloeien; de weg van toeslag op het inkomen, indien dit ontoereikend is om in buitengewone uitgaven te voorzien; en de weg van geneeskundige behandeling om zo spoedig mogelijk een eind te maken aan de periode van stilstand van normaal inkomen. De laatste zin van de definitie wijst erop, dat andere maatregelen, welke daarenboven getroffen zullen moeten worden om het doel „sociale zekerheid” te bereiken — zoals arbeidsbemiddeling en -voorziening, herscholing, productieverhoging — niet als sociale zekerheidsmaatregelen in de zin van de definitie worden aangemerkt. In de tweede plaats trekt de aandacht, dat de definitie een limitatieve opsomming geeft van de rampen, welke bestreden worden. In één oogopslag blijkt, dat tal van andere onheilen niet worden genoemd. Beveridge zelf noemt als de vijf „reuzen, die staan op de weg naar herstel”: gebrek, ziekte, onkunde, verval en ledigheid. Doch daarnaast kunnen nog worden genoemd: brand, diefstal, aardbeving, misoogst, schipbreuk, ziekte onder het vee, en zovele andere, welke misschien niet in gelijke zin als de door Beveridge genoemde de maatschappelijke positie bedreigen, doch zeker niet onderschat mogen worden. Uit alles blijkt, dat het begrip „sociale zekerheid” zijn afkomst uit „sociale verzekering” niet heeft kunnen verloochenen. In deze zin gebruikt, is het verschil tussen „sociale zekerheid” en „sociale verzekering” dan ook niet meer dan graduëel.

(Zie verder pag. 8).

DE WESTERSE VAKBEWEGING IN INDONESIË

(SLOT)

IN de toen volgende jaren kregen koloniaal-reactionnaire tendenzen in de leiding van de Suikerbond de overhand, en hij geraakte al spoedig verzeild in het vaarwater van Zentgraaff, met diens politiek van „het blanke front”. In een polemieek met schrijver dezes, die destijds redacteur was van **De Vakbeweging**, het orgaan van het Verbond van Verenigingen van Overheidsdienaren, schreef de Raad van Advies van de Suikerbond o.m.:

„De heer Koch is er niet van overtuigd, dat in dit land het rasverschil altijd over het klasseverschil zal domineren. Het moge logisch schijnen, dat de Inlander vóór alles nationalist is, even logisch is het, dat ieder die zich Nederlander voelt, zich bij zijn eigen partij aansluit. Alle verdeeldheid in deze zou medewerken tot een spoedige zelfvernietiging. Dit is geen idee van superioriteitsvernietiging, doch slechts een idee, hetwelk noodzakelijk volgt uit de verhoudingen, waaronder wij leven”.

En Belonje, destijds hoofdredacteur van **De Indische Courant** te Soerabaia, merkte op, dat de positie van de Europese werknemer niet is los te maken van het koloniaal karakter dezer maatschappij. „Zij is zelfs onafscheidelijk daaraan verbonden”.

Deze dubbelzinnigheid is tot het laatste toe in de vakbeweging der

particuliere werknemers blijven overheersen. Men bleef zich met de moeilijkheden welke er uit voortsproten, bezighouden. De bewering van de Raad van Advies van de Suikerbond gaf de heer G. J. van Lonkhuyzen, voorzitter van de Federatie van Europese Werknemers, de opmerking in de pen, dat „degenen onder de Inlanders en Chinezen die zich hebben opgewerkt tot het levenspeil der Europese werknemers in de Suiker- en Bergcultures, in de Handel en in de Scheepvaart” tot de Europese organisaties behoorden te kunnen toetreden. Al die organisaties hadden trouwens een meer of minder groot aantal Indonesische en Chinese leden: de Handelsbond zelfs zoveel dat in 1925 het woord „Europese” in de naam der organisatie werd weggelaten. Van rassentegenstellingen wilde Van Lonkhuyzen niet weten. Maar meende hij, „de maatschappelijke positie van de kolonist-werknemer, van werkgever ten aanzien van de Inlandse arbeider, werknemer ten opzichte van de Europese ondernemer, wettigt volkomen een afzonderlijk collectief optreden van de groep”.

De bij de Federatie aangesloten vakverenigingen heetten dus organisaties van kolonisten-werknemers, maar konden Indonesische en Chinese leden omvatten, die toch in elk geval géén kolonisten waren.

neer het in Oosterse streken en met name in de Zuid-Oost-Aziatische gebieden, wordt gebezigd, dezelfde betekenis kan worden gehecht.

Ook nu dient „sociale zekerheid” als doel en als middel van sociale politiek uiteen te worden gehouden.

Vooreerst worde echter bedacht, dat de maatschappij in deze gebieden een dualistische is. De mensen leven verdeeld over twee sferen: de Oosterse en de Westerse. Elk dezer sferen zal afzonderlijk in beschouwing moeten worden genomen. Gemakshalve moge worden uitgegaan van de veronderstelling, dat overal en te allen tijde een scherpe grens tussen beide sferen getrokken kan worden. Dat dit niet het geval is behoeft geen betoog. In de Westerse sfeer werken arbeiders, die met beide benen in de Oosterse sfeer staan; in de Oosterse heersen soms arbeidsverhoudingen, die de Westerse verhoudingen benaderen. Aan de principiële onderscheiding tussen beide maatschappijvormen doen deze gevallen echter niet toe of af, en waar het ons om deze onderscheiding gaat, bestaat er geen bezwaar tegen de grensgevallen buiten beschouwing te laten.

B. Dankbaar.

In zijn openingsrede ter jaarvergadering van de Federatie, in Juni 1927, verklaarde de heer Van Lonkhuyzen:

„Wij zijn en blijven, vooralsnog de Europese werknemersgroep, georganiseerd op de grondslag der eigen, bijzondere belangen.

„Daarbij spelen ras-overwegingen geen rol, daarbij letten wij niet op verschillen van nationaliteit, van taal of van godsdienst. Wie wij tot onze belangensfeer rekenen, heten wij in onze organisatie hartelijk welkom.

„Daarbij speelt alleen een rol de zeer bijzondere maatschappelijke verhouding, in welke wij in dit koloniaal bestel zijn geplaatst”.

Zo werd, onder nadrukkelijke ontkenning dat het gebeurde — de Federatie noemde zich politiek neutraal — het rassenvraagstuk, d.i. de politiek, in de sfeer der vakbeweging binnengehaald. De „kolonist-werknemer” was uiteraard Europeaan.

HET zou nog erger worden. In 1931 werd de Ned.-Indische Plantersbond opgericht. Na enige tijd van dilettantisch gesukkel kreeg hij een uitstekend organisator als voorzitter, de heer Schotman, cidevant sociaal-democraat, later lid van het hoofdbestuur van de Vaderlandse Club. Een goed organisator had de bond wel nodig, want hij bestond uit ondernemingsadministrateurs en employé's, werkgevers en werknemers, — al was dan de macht van deze werkgevers in de loop der jaren ernstig beknot doordat velen hunner door de directies in Nederland tot een soort zetsbazen waren gedegradeerd. Dat beide groepen in vele opzichten tegengestelde belangen hadden, was evident.

In Februari 1941 vierde de bond het feest van zijn tienjarig bestaan, en bij die gelegenheid werd een herdenkingsnummer van het orgaan uitgegeven, welks inhoud illustratief was voor de opvattingen welke waren gaan overheersen. De geest werd in toenemende mate Nederlands-nationalistisch. „De Nederlands-Indische Plantersbond vraagt”, schreef de heer Schotman in een inleidend woord in het jubileumnummer, „zijn deel te mogen dragen van de last der tijden, vraagt als gewoon soldaat 'n plaats in de gelederen van hen, die met inzet van de uiterste krachten de demon wenssen uit te bannen en te vernietigen, die in ongehooft misdadig streven een aanslag pleegt op de ganse Menschheid en op alle goederen, geestelijk en materieel, welke aan het menselijk leven waarde geven”. Geen woord vindt men in geheel de inleiding over de positie van de Europese werknemer, over pogingen om haar te verbete-

(Vervolg van pag. 7)

Een stelsel van „sociale zekerheid” maakt zowel gebruik van verzekeringsmaatregelen, welke het individu een recht op een bepaalde prestatie (b.v. ongevallenuitkering) toekennen in antwoord op een bepaalde prestatie (premiestorting) zijnerzijds, als van verzorgingsmaatregelen, welke het individu als lid der gemeenschap recht op een bepaalde prestatie (b.v. vrije geneeskundige verzorging) toekennen zodra het daaraan behoefte heeft en zonder dat een bijzondere prestatie zijnerzijds daartegenover staat; de middelen tot het verlenen van deze laatste prestaties vindt de overheid in de opbrengst van algemene belastingen.

Het is hier niet de plaats om nader in te gaan op het verschil tussen „sociale zekerheid”, „sociale verzekering” en „sociale verzorging”. Volstaan moge worden met het aantonen van het tussen de stelsels bestaande verband.

NA aldus te hebben vastgesteld, wat in de Westerse landen onder „sociale zekerheid” wordt verstaan, zullen wij in een volgend artikel nagaan of aan dit begrip, wan-

ren, over sociale wetgeving en dergelijke voor elke vakvereniging belangrijke vraagstukken. De Plantersbond was, onder het mom van een vakorganisatie, een vereniging van Nederlanders in koloniaal gebied en de nadruk viel vooral op de nationale band die de leden bond. De heer Schotman ging, in een polemieks met de heer Van Lonkhuyzen, zelfs zover te betogen dat aaneensluiting van vakverenigingen, ook van de z.g. Europese vakverenigingen hier te lande in hoger, federatief verband in wesen aanvaarding van het klassenstrijdbeginsel betekende, weshalve de Plantersbond dan ook weigerde, zich bij de Federatie aan te sluiten. Daarmee werd in de vakbeweging der Europese werknemers een climax bereikt. De „kolonist-werknemer” afficheerde zich nog als enkel-kolonist. Met vakbeweging had het streven van de N.I. Plantersbond niets te maken.

IN 1929 betoogde schrijver dezes in een brochure over **De Europese en de Inlandse Vakbeweging in Nederlands-Indië**, dat de z.g. Europese vakbeweging enkel nog een toekomst zou kunnen hebben, indien ze eigen-Indisch zou worden. Die stelling wordt thans door de loop der feiten bevestigd. De concurrentie welke de hier geboren en opgeleide en aangevonden Europese werkkracht van Indonesische zijde ondervindt is zo sterk geworden, dat de voorrechten van zijn Europeaan-zijn allengs voor hem verloren gingen. De onderste laag van hier geboren Europeanen was twintig jaar geleden feitelijk al uit de Westers-koloniale samenleving weggewist. Zij leefden in een sociale sfeer, die het midden hield tussen de Westerse en de Inheemse, met sterke inwerking van Indonesische invloeden. Het was de groep die in op de rand van de kampong levende Europeanen-„blijvers”, die geen opleiding hadden kunnen genieten welke aanspraak gaf op iets beters dan een klerken- of opzichtersbaantje. Naarmate de Indonesische abiturienten van inrichtingen van lager, meer uitgebreid lager en middelbaar algemeen en vakonderwijs in tal gingen overwegen, kwamen voldoende lagen der groep van Europeanen-„blijvers” aan de beurt om hetzelfde lot te ondergaan. Tenslotte zou een algemene „indianisering” plaats hebben van de betrekkingen, op welke de Europeaan vanouds krachtens afstamming vanzelfsprekend recht meende te hebben.

Dit lag geheel in de lijn der onvermijdelijke ontwikkeling. En nu zien we een duidelijke scheidingslijn, die zich in de vakbeweging laat gelden: enerzijds de kleine groep van uitgezonden, die de gelegenheid hebben, eventueel op Nederland terug te vallen, anderzijds de overgrote meerderheid der hier geboren, hier opgeleide en op de arbeidsmarkt hier te lande

Uit Nederland en van hier

De praktijk heeft geleerd dat verscheidene gedemobiliseerde militairen, die aan de gestelde eisen voldoen en een passende werkkring in Indonesië kregen aangeboden, toch naar Nederland gingen omdat hun vrouw of aanstaande vrouw er tegen opzag om haar geboorteplaats te verlaten. In Nederland kwam dan vaak de teleurstelling omdat de betrekkingen daar nu eenmaal niet meer opgescheept liggen. Teneinde deze teleurstelling te voorkomen heeft de directeur voor de demobilisatie van de Koninklijke Landmacht deze maand in een publicatie de demobiliserende militairen gewezen op de mogelijkheid om in Indonesië werk te vinden en tevens een beroep gedaan op ouders, echtgenoten en verloofden van in Indonesië verblijvende militairen om zich niet te verzetten indien hun zoon, man of aanstaande echtgenoot een werkkring hier te lande (op z.g. Europese voorwaarden) wil aanvaarden.

De laatste afkoop van gronden op Kebajoran — de eerste stap, nodig voor de bouw van Batavia's satellietstad voor 100.000 inwoners — geschiedde reeds op 11 Januari j.l. In totaal is voor ca. 730 ha. een bedrag van rond f 14.850.000 betaald. Terstond na de eerste afkoop op 28 November '48 was men begonnen met de bouw van een werkdorp, omvattende magazijnen, een kantoor, garages voor de mechanische werkgroep en het autopark, en tijdelijke woningen voor het uitvoerend en lager personeel. In drie weken tijd werd een opslag-loods van 1000 M² oppervlakte gemonteerd. Een timmerfabriek, waarin deuren, ramen, kozijnen e.d. voor de nieuwe stad zullen worden vervaardigd, is al bijna gereed gekomen en kan reeds in Maart a.s. in gebruik worden genomen. Behalve met de bouw van een serie volkswoningen voor de door ontginning getroffen bevolking. De technische werkzaamheden worden uitgevoerd door de Centrale Stichting Wederopbouw.

aangeworven krachten, die zich geheel op het toekomstige Indonesië hebben te oriënteren. Eerstbedoelde groep is bestemd, geleidelijk kleiner te worden en uit te sterven. Voor de andere is enkel wat te bereiken door samenwerking op voet van volkomen gelijkheid met de Indonesische krachten van dezelfde opleiding en dienende in dezelfde betrekkingen.

De vakbeweging hier te lande, voor zover zij Europees heette, staat voor de noodzakelijkheid van een heroriëntering.

D. M. G. Koch.

Tijdens de afwezigheid van de Secretaris van Staat voor Gezondheid, dr. J. E. Karamoy, die op 5 Februari j.l. met een studie-opdracht naar Nederland vertrok, zal de Secretaris van Staat voor Sociale Zaken tevens als Secretaris van Staat voor Gezondheid ad interim optreden.

De laatste zeereis in het kader van de door de Regering geregelde evacuatie naar Nederland is begonnen op 11 Februari j.l., toen de „Johan van Oldenbarnevelt” van Tandjong Priok vertrok. Het Kantoor voor Reiswezen zal daarna voor burgerpersonen, die nog niet van hun recht op evacuatie gebruik konden maken, van geval tot geval een passende overtochts-regeling treffen.

Op 19 Februari j.l. zijn 217 verpleegde kinderen en leiders uit het groten-deels vernielde instituut van Pa van der Steur te Magelang, door ambtenaren van Sociale Zaken overgebracht naar Batavia, alwaar zij werden ondergebracht en verzorgd in het tehuis „Voorland” op Bidara Tjina.

De stadsbestuursraad van Soerabaja, die begin Februari bijeenkwam, heeft besloten dat een commissie zal worden ingesteld, die de invoering van een Burgerlijke Stand voor Indonesiërs moet bestuderen. In twee moties vroeg de raad voorts aan de Centrale Overheid om de uitvoering van de algemene richtlijnen voor huisvesting en distributie te brengen onder de werkingssfeer van de Gemeente. Andere punten die bij de begroting-1949 werden afgehandeld, waren o.m. een subsidie van f 60.000 aan particuliere verenigingen voor schoolvoeding, meer artsen voor de gemeentelijke gezondheidsdienst en een reorganisatie van de wijk-indeling.

In Januari 1949 verscheen het eerste nummer van het tijdschrift „Bestuursvraagstukken”, uitgegeven onder auspiciën van het Departement van Binnenlandse Zaken. Het bevat artikelen over de hoofdstad van de VSI, de Neo-Zelfbesturen, het agrarisch beleid, volksvoorlichting, het Binnenlands Bestuur en de Distributie, de economische inspectie op Binnenlandse Zaken en voorts maatregelen van bestuur, een hoofdstuk wetgeving, een literatuuroverzicht en een vragenrubriek, alles zowel in de Nederlandse taal als in de Bahasa Indonesia. In een inleiding sprak de Secretaris van Staat voor Binnenlandse Zaken, de heer H. van der Wal, de wens uit dat deze periodiek een gids moge zijn voor hen, die door de aard van hun werkzaamheden betrokken zijn bij de vorming en handhaving ener nieuwe rechtsorde in Indonesië.

32.000.000 Indonesiërs

gaan lezen en schrijven leren

HET aantal kinderen van schoolrijpe leeftijd wordt in Indonesië thans geraamd op ca. 10 miljoen. Hiervan ontvangen er ruim 2 miljoen lager onderwijs. Niettegenstaande de gestadige uitbreiding van onderwijzend personeel en scholen zal het nog een tiental jaren duren alvorens het lager-onderwijs-apparaat de schoolrijpe jeugd in haar geheel zal kunnen opnemen. Daarvoor zijn 225.000 nieuwe leerkrachten nodig, hetgeen in het kader van het tienjaren-plan van O.K. & W. zou betekenen: elk jaar 22.500 nieuwe onderwijzers. Dit is, althans voor het eerste jaar, onmogelijk. Op het ogenblik zijn 9000 aanstaande onderwijzers in opleiding.

Van onder af zal derhalve het aantal analfabeten onder de Indonesische bevolking nog gedurende enige jaren aangroeiën. Mede op grond hiervan moet de sinds kort aangevangen tienjaren-campagne tegen het analfabetisme zich richten tot 20.000.000 volwassenen, indien men zich tot de personen beneden de 40-jarige leeftijd beperkt. De kinderen medegerekend, zal de onderwijs-activiteit dus in totaal betrekking hebben op 34 miljoen mensen (waarvan 2 miljoen kinderen reeds onderwijs ontvangen).

IN deze nuchtere inleiding tot een probleem, waarvan de oplossing van het grootste belang is voor de Indonesische bevolking, ziet men tegelijkertijd de enorme opgave: welke leermethoden en welk organisatieplan zullen de basis voor de campagne vormen?

Allereerst dient erkend, dat evenmin als de belangstelling voor de omvang van het analfabetisme op deze eilanden een plotseling, na de oorlog opgekomen verschijnsel is, de strijd daartegen iets nieuws is. Sinds 1938 nam het aantal cursussen voor analfabeten gestadig toe en verschenen met name voor Oost-Java rapporten over resultaten en verbetering der toegepaste werkwijzen. Ook werd reeds lang de noodzaak van een lagere school met zes leerjaren bepleit, omdat de 3-jarige basis-school niet de waarborg schonk dat het geleerde zou beklijven.

Na de Japanse bezetting is de bestrijding van het analfabetisme vooral in Oost-Indonesië energiek ter hand genomen. Zuid- en Oost-Borneo evenals Zuid-Sumatra organiseren

cursussen. Berichten uit het voormalige republikeinse gebied toonden, dat het probleem daar eveneens de aandacht had.

Opzet van campagne

OP het centrale departement van Opvoeding, Kunsten en Wetenschappen te Batavia resulteerde de behoefte aan bestudering van de ervaringen in binnen- en buitenland op dit gebied, in de instelling van een afdeling voor analfabetisme-bestrijding met een adviserende taak, onder leiding van de heer J. C. Notebaart. Daar is de huidige campagne voorbereid, waarvan een interessante — deze maand voor het eerst opengestelde — tentoonstelling een duidelijk beeld gaf. Uitgangspunt is, dat de campagne dient te worden gedragen door de wens tot zelfverwezenlijking van elke staatsburger. Daarbij moet een eerste rol spelen het besef, dat volwaardig staatsburgerschap het beheersen van de techniek van lezen en schrijven inhoudt. Bij de samenstelling van het leer-materiaal heeft men zich dan ook gericht tot de volwas-

senen, die het leven anders ervaren dan het kind, dat haast spelenderwijs in zijn schoolwereldje wordt gevormd. Voor de (volwassen) analfabeet is het leren van de leeskunst een activiteit, die zich alleen afspeelt tussen hem en zijn boek, al is het de bedoeling dat hij aanwijzingen krijgt van een dorpsgenoot-alfabeet (over deze z.g. „Dr. Buta Huruf” straks meer). Daarom is het spelboekje door de keuze van woorden, lettertypen, verklarende tekeningen, alsmede door beknoptheid en rangschikking geheel afgestemd op de zelfwerkzaamheid van een volwassene na afloop van diens dagtaak. Het boekje is ontworpen voor een spelperiode van ten hoogste 3 maanden. Nu hebben ervaringen in verscheidene landen bewezen, dat een dergelijk spelboekje in de autochthone taal dient te worden geschreven. Ook met deze eis is rekening gehouden: één der deeltjes uit de serie aanwijzingen en richtlijnen geeft het „recept” om overeenkomstige werkjes voor de verschillende taalgebieden te ontwerpen.

Beelden uit een documentaire van „Multifilm”, die een aanval doet op het analfabetisme. Hierboven: een groepje analfabeten vraagt zich tijdens een wandeling af wat de woorden op het bord betekenen.

Zij hebben de waarschuwing niet begrepen en zijn het verboden (particuliere) terrein opgegaan. Er wordt proces-verbaal tegen hen opgemaakt.

DAT de strijd tegen het analfabetisme ook het departement van Sociale Zaken zeer na aan het hart ligt, blijkt o.m. uit onderstaande fragmenten van de rede, welke de Staatssecretaris voor Sociale Zaken uitsprak op de Nijverheid-Dienstconferentie 1948:

„Hoewel de bestrijding van het analfabetisme zeker in de eerste plaats een taak is van het Departement van Opvoeding, Kunsten en Wetenschappen, zou het mijns inziens onjuist en onpractisch zijn de last van de uitvoering geheel op de schouders van dit Departement te leggen. Op dit terrein kan door samenwerking van allen, die met de brede onderlaag der bevolking dagelijks te maken hebben, veel méér bereikt worden, dan indien O. K. & W. deze gigantentaak alléén voor zijn rekening zou moeten nemen. Waarom zouden groot-industriëlen niet een cursus voor hun fabriekspersoneel kunnen geven? Waarom zouden coöperatieve verenigingen niet hetzelfde doen, daarmede het ontwikkelingspeil harer leden en eigen economische weerstand verhogen? In dit verband zou ik óók moeten noemen de Vakbeweging.”

Er bestaat geen uitzicht op *bijvend* alfabetisme, indien de spelperiode niet terstond wordt gevolgd door een voortgezette oefening, die in het plan kortweg is aangeduid als de lokale nazorg. De nieuw-gevormde alfabeet ontvangt dan ook, nadat zijn beheersing van het elementaire lezen beloond is met een certificaat, een nieuw leerboekje. Dit houdt hem nog „dicht

In tal van families, waarvan slechts één lid kan lezen, moeten allen op diens thuiskomst wachten om te weten te komen wat er in de krant staat.

bij huis”, d.w.z. het behandelt in eenvoudige taalconstructie en toch met de intonatie welke bij de leeftijd behoort, allerlei wat mannen en vrouwen interesseert, ook al in verband met hun woonplaats: aan de kust, op het platte land, in het bergland, in het stadsmilieu.

Verder eist de grote betekenis van de lees- en schrijfkunst voor de Indonesische vrouw aparte aandacht, zodat men zes leergangen speciaal voor vrouwen en zes voor mannen

heeft ontworpen. Op deze wijze kwam men tot een totaal van 48 boekjes voor de lokale nazorg. In deze periode gaat het lezen gepaard met schrijfoefeningen. En vooral hierbij is bijstand van een helper-alfabeet noodzakelijk. Aan deze leiders in kleine kring wordt derhalve bij de opbouw van de campagne grote aandacht besteed. Hun enthousiasme wordt gewekt voor de verheffing van het eigen volk. Zij ontvangen als bewijs van erkentelijkheid voor hun medewerking een getuig-

Eén der analfabeten kan de hem opgelegde boete niet betalen en moet geld lenen, waarbij hij in handen valt van een woekeraar.

„Wat moet ik hiermee doen, ik kan niet schrijven”. Met deze woorden geeft de man pen en schuldbekentenis terug. Even later moet hij zijn duimafdruk op het stuk plaatsen, niet bemerkend, dat hij inmiddels opnieuw is „geflest”.

8.000.000. kinderen
24.000.000. ^{en} ouderen

missen deze geestelijk standaard-
 uitrusting door economisch onvermo-
 gen der ouders, door gebrek aan scho-
 len, door gebrek aan leerkrachten.

heden

12.000. scholen
 40.000. leerkrachten
 2.000.000. leerlingen
 209. opleidings inrichtingen
 voor leerkrachten
 70. normaalscholen
 16. kweekscholen

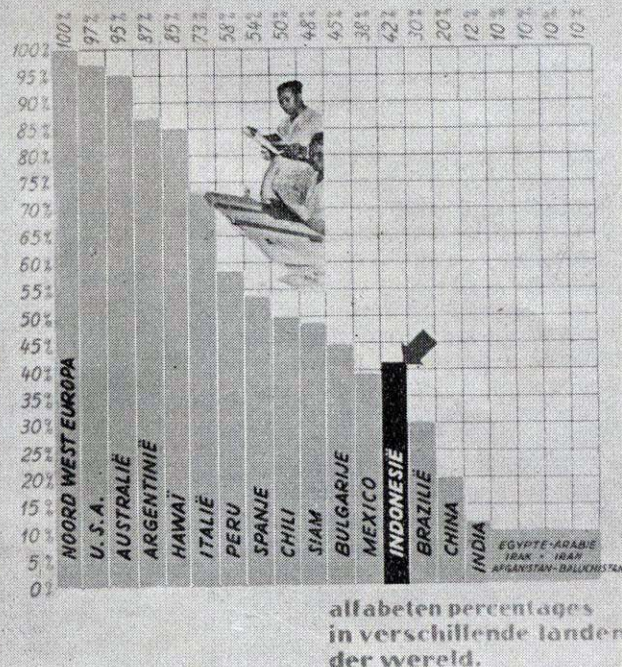
het ideaal

100.000. scholen
 300.000. leerkrachten
 10.000.000. leerlingen
 250. kweekscholen

**en iedere ontwikkelde bestrij-
 der van het analfabetisme!**

indonesië

in de rij der volkeren

schrift en de eretitel: „Dr. Buta Hu-
 ruf” (letterlijk: Dokter Analfabeet).
 De getuigschriften variëren in uit-
 voering naar gelang van het aantal
 opgeleide analfabeten.

Stimulerende comité's

HOEWEL de werkzaamheid aan de
 periferie de belangrijkste is,
 dus de zelfstudie van de analfabeet
 en zijn contact met de Dr. Buta Hu-
 ruf, zijn er voor een goede cam-
 pagne natuurlijk leidende en advise-
 rende instanties nodig, die mede be-
 last zijn met het toekennen en uit-
 reiken van certificaten en diploma's.
 Anders dan het onderwijs-systeem
 moet de analfabetisme-bestrijding
 voortkomen uit een beweging, ge-
 stuwd door de samenleving zelf. Die
 stuwende kracht nu moet uitgaan van
 tal van comité's in dorpen en stads-
 wijken, in districten, daerah's en ne-
 gara's. Deze comité's kunnen zich
 dan bovendien bezig houden met de
 verstrekking van materiaal, het ge-
 ven van adviezen, en financierings-
 kwesties. Zij dienen geheel te worden
 samengesteld uit Indonesiërs. Onder-
 wijsinstanties en -autoriteiten staan
 er buiten, zij adviseren slechts. Het
 leer-materiaal, ontworpen door het
 departement van O., K. en W., heeft
 dan ook geen andere bedoeling dan
 het geven van een richtsnoer. Het
 staat uiteraard ten dienste van allen,
 die deze leerstof in toepassing wen-
 sen te brengen.

Algemene nazorg

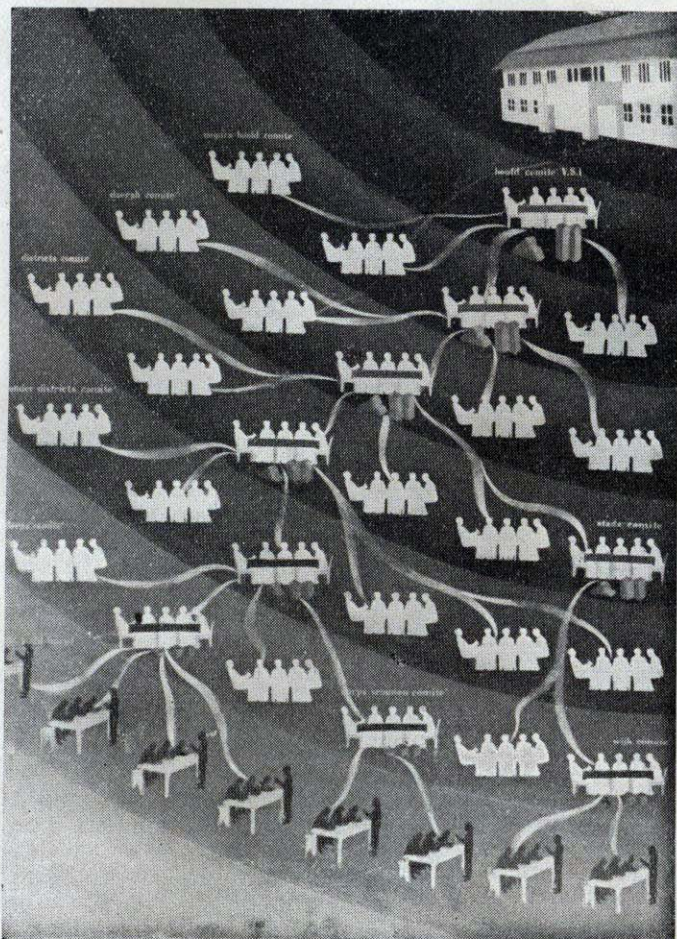
ALS laatste phase van elke „cur-
 sus” komt de algemene nazorg, die
 eigenlijk aan geen tijd gebonden is.
 Zij bevat alles, waarin zowel de neo-
 alfabeet als de jongens en meisjes
 die de lagere school hebben doorlo-
 pen en daarmede hun schoolse vorm-
 ming afsloten, belang blijven en die-
 nen te stellen.

Het lezen van kranten, van biblio-
 theekboekjes, het volgen van een
 schriftelijke of mondelinge cursus, de
 ontplooiing van bekwaamheid in re-
 kenen of correspondentie, het genie-
 ten van muziek, toneel of andere
 kunstuiting, zin voor het verenigings-
 leven — dit alles draagt bij tot het
 elimineren van de onwetendheid. Het
 Kantoor voor de Volkslectuur heeft
 reeds bij alle 97 leeszalen en bibliothe-
 ken van Algemene Burgerzorg over de
 archipel, eenvoudige boeken in de ba-
 hasa Indonesia ondergebracht van de
 meest uiteenlopende aard: kookboe-
 ken, jongens- en meisjesboeken, oude
 verhalen, geschiedenis- en vak-werk-
 jes enz., zelfs een Dostojewski! Een
 selectie van deze boeken was te zien
 op de eerder genoemde expositie. En
 verder is het duidelijk dat auteurs,
 uitgevers en kunstenaars hun aandeel
 moeten bijdragen tot de ontwikkeling
 van de brede massa. Daardoor kun-
 nen zij mede de voorwaarden schep-
 pen, in nauw contact met de behoeften
 van de gemeenschap, voor de op-
 bouw van een stevig en gezond staats-
 lichaam.

Bij de illustraties:

OP de begin Februari gehouden
 tentoonstelling over de strijd
 tegen het analfabetisme, georgani-
 seerd door het departement van Op-
 voeding, Kunsten en Wetenschappen
 te Batavia, was voor alle bezoekers
 het huidige percentage van het anal-
 fabetisme in Indonesië een grote ver-
 rassing. De mooie grafieken, getekend
 door de afd. Visuele Voorlichting van
 de R.V.D., gaven het cijfer 58% (dan
 wel 42% alfabetisme). En dat terwijl
 de Volkstelling-1930 — zoals alge-
 meen bekend — nog tot 93% analfa-
 betisme concludeerde!

De oplossing van dit raadsel was
 vrij eenvoudig: In 1930 had men alle
 analfabeten van welke leeftijd ook,
 tot pasgeboren babies toe, voor de
 berekening van het percentage mede-
 geteld; thans is men na bestudering
 van buitenlandse gegevens, tot de
 conclusie gekomen dat het redelijk
 is om, evenals in de Verenigde Staten
 gebeurt, alle kinderen beneden de
 leeftijd van tien jaar buiten beschou-
 wing te laten. In 1930 was dit aantal
 kinderen op 30,1% van de totale be-
 volking van Indonesië te stellen, zo-
 dat het op bedoelde wijze gecorri-
 geerde percentage in dat jaar be-
 droeg: 93% — 30% = 63%. Reke-
 ning houdende met de grote onder-
 wijs-uitbreiding na 1930 mag veilig
 worden aangenomen, dat dit percen-
 tage thans 58% bedraagt.

Hier komt nog bij, dat in Indonesië de normen op grond waarvan iemand tot „alfabeet” wordt bestempeld, zeer hoog gesteld zijn. Zij luiden: „Kunnen lezen van eenvoudige proza, mondeling het gelezene kunnen weergeven, het zelfstandig kunnen opstellen en schrijven van een eenvoudige brief”. Daartegenover werd men in de Staat New York tot alfabeet verklaard, wanneer men zijn naam kon schrijven; elders was het voldoende als men enkele zinnen druks kon lezen; in Lithauen zou het percentage analfabeten veel hoger zijn geweest, indien men ook het vermogen tot schrijven in het onderzoek had betrokken: 2.000.000 mensen konden er wel lezen, maar niet schrijven. De UNESCO erkende dan ook in haar rapport aan de Verenigde Naties: „Fundamental Education; a common ground for all peoples”, dat het niet gemakkelijk is het niveau van het analfabetisme voor ieder land vast te stellen, alsmede om vergelijkingen tussen de verschillende landen te maken, daar ieder land een verschillende standaard (voor de berekening) toepast.

De cijfers van de Volkestelling-1930 hebben lange tijd de mening ingang doen vinden, dat Indonesië zich wat het analfabetisme-euvel betreft achteraan in de rij der volkeren zou bevinden. Enkele van de hierbij gereproduceerde grafieken maken echter wel duidelijk, dat Indonesië zeker geen uitzonderlijke positie inneemt (men

zie b.v. de aangegeven percentages voor Europese landen als Spanje en vooral Bulgarije!); edoch 60% anal-fabeten is nog ernstig genoeg om zich ten volle bewust te zijn van de urgen-tie, dit euvel zo snel mogelijk te doen verdwijnen. Vandaar dat thans voor Indonesië, geheel in het kader van de strijd welke de UNESCO tegen de onwetendheid voert, een modern onder-wijstelsel en een grote campagne tegen het analfabetisme is gepro-jecteerd, waardoor de bevolking van deze gewesten niet ten achter zal

staan bij die van de landen om de Pacific, noch bij die van West-Europese landen, in welke laatste het gros van de bewoners evenmin hogere algemene vorming geniet. Hierboven links: de organisatorische opbouw van hoofdcmité's en comité's, met als basis de Dr. Buta Huruf. Hierboven rechts: door lezen, schrijven en studeren te leren werkt een eenvoudig lasser zich op tot hoofd-monteur in een constructie-werk-plaats van locomotieven (propaganda-affiche).

In de expositiezaal ontsponnen zich vaak geanimeerde discussies.

II. LONEN

ONMIDDELIJK na de oorlog waren de lonen zeer hoog. Geen wonder, dat men op het idee kwam voor allerlei landarbeid werkvee in te voeren. Dit had dan Ongolevee van Merauke moeten zijn, doch was onvoldoende verkrijgbaar.

Uit 1946 was volgens de Resident het loon te Hollandia en Biak ook nog hoog, omdat men daar destijds geen textiel er bij kon geven. Het bedroeg f 1,— met voeding. Meer buiten deze grote plaatsen waren de lonen f 0,25 à f 0,50, plus voeding, alles voor Papoea's. Op de Vogelkop was volgens zendeling Slump het loon bij vrije arbeid voor het bestuur, in de plaats komend van de vroegere heerdienst, f 0,70 per dag op 1/47. De N.N.G.P.M. gaf toen (en nu nog) in dezelfde streek minimaal f 0,60 per dag voor Papoea's, doch dan met vrije, zeer goede voeding erbij.

VREEMDE arbeiders krijgen op N.-Guinea een hoger loon dan Papoea's, o.m. om voor hen de vrijwillige overkomst naar het afgelegen N.-Guinea aantrekkelijk te maken. Ook presteren zij meestal meer. Het loon bedroeg bij de oliemaatschappij op 1/47 bijv. voor Javanen f 1,— per dag plus vrije voeding, en thans vigeert nog hetzelfde loon.

In het afgelegen gebied der *Wisselmeren* bedroeg het loon vóór de oorlog reeds f 0,25 per dag met voeding van rijst en sago. Dit niveau is hoog. Het vooroorlogse loon was nml. op heel N.-Guinea bij de Regering f 0,25 per dag plus voeding en de Resident achtte begin 1948, toen de textielnood al sterk geluwd was, een dagloon van f 0,40 à f 0,50 + voeding redelijk. Dit loon bestaat sinds medio '47 op Biak. Hij bedoelde regeringsarbeiders. Afgewacht moet worden of het zich op dit nogal lage niveau zal willen stabiliseren. Voor ongehuwden (boedjangs) is het voldeende te achten, mits de vrije voeding van de beste soort is, zoals thans in heel N.-Guinea het geval is.

Het aanbod van arbeidskrachten is evenredig aan de behoefte aan goederen als katoen, messen en bijlen, die alleen voor geld te koop zijn. Zodra de Papoea deze nodig heeft, gaat hij werken, meestal voor slechts 3 à 6 maanden.

Stakingen

DEZE kwamen op Ned. N.-Guinea practisch gesproken nog niet voor, afgezien van de staking van de Timorezen en Tenimbarezen op de basis Hollandia, in medio 1947, — die in der minne geschikt werd — en enkele kleinere stakingen bij de N.N.G.P.M., die overigens geen enkel spoor van organisatie vertoonden.

ARBEIDSTOESTANDEN IN

Immigratie

DE N.N.G.P.M. heeft aanvankelijk op Nieuw-Guinea veel gewerkt met Boeginezen en Makassaren. Deze mensen voldoen zeer goed bij het laden en lossen van schepen. Er ontstonden echter gevechten tussen deze rassen en de Timorezen. Ook veroorzaakten Timorezen en Tenimbarezen onrust te Hollandia. Timorezen bleken bij de N.N.G.P.M. goede arbeiders (meestal R. Katholiek). Als ambachtslieden voldeden zij ook te Hollandia en bleken na enige tijd werken vaak genegen, zich in deze plaats, ver van hun land, met hun gezin te vestigen. De N.N.G.P.M. heeft thans meer Timorezen en Javanen in dienst, en ook mensen van de Zuid-Molukken, met name van de Kei- en Tenimber Eilanden. De Timorezen werkten ook veel op Hal-mahera voor de oorlog, en waren b.v. als vrije arbeiders in de klappertuinen der zending aldaar in dienst. De Ambonnees deed op N.-Guinea vooral kersteningswerk voor de Zending, doch deze mensen waren bijna steeds eveneens gediplomeerd Volksschool-onderwijzer (goeroe). Hun kersteningsijver was steeds groot. De Ambonnees bleef zich echter als superieur boven de Papoea beschouwen, die inderdaad, ook al was hij op de volksschool werkzaam, vaak niet het volksonderwijsdiploma bezat. Soms geleek hij fysiek op de Papoea's, doch het ergste wat hem in zijn ogen kon overkomen, was om met een Papoea te worden verwisseld.

De eigenlijke *Ambonnezen* bieden zich thans weinig als arbeidskrachten aan. Zij kunnen in de Negara Oost-Indonesië, die hen ook niet gaarne loslaat, veel en goed betaald werk krijgen en in hun families worden nog vele pensioenen genoten.

Alle belangrijk werk op tussenposities tussen ongeschoolde arbeiders en leiders, dus met name het werk van opzichters, ambachtslieden, schrijvers, bestuursassistenten en onderwijzers werd vroeger in Nederlands Nieuw-Guinea alleen door vreemdelingen (amberi's) verricht. Dergelijke posities zijn in groot aantal te vervullen bij het Bestuur, en andere overheidsdiensten, de N.N.G.P.M., de zending en missie (onderwijzers), enz. Tijdelijk zijn ook veel opzichters en ambachtslieden nodig op de zgn. „dumps”, stapelplaatsen van oorlogsmaterialen, die te Hollandia en Biak door de Regering van de Amerikaanse legerautoriteiten overgenomen zijn, alsmede bij de Genie op Biak en Hollandia. Zo waren op Biak voor de oorlog geen vreemde Indonesiërs, doch op medio '48 op de „dump” (basis) 418

onder wie ruim 100 Javanen, 107 mannen van de Tenimbereilanden, en tweehonderd Ambonnezen, Boetonnezen en Timorezen. Te Hollandia werkten medio '48 1289 vreemde Indonesiërs.

Kwaliteiten van de Papoea

DE Papoea is voor technische ambachten zeer wel op te leiden. Zulks bleek o.a. bij de N.N.G.P.M. en op de bases („dumps”) te Hollandia en Biak alsmede op de schepen der Regeringsmarine 1). Hij houdt van de variatie die dit soort werk brengt en heeft niet zoveel geduld voor de meer eentonige arbeid op landbouw-ondernemingen.

Javaanse immigranten werden daar zoveel geschikter voor geacht, dat men in 1939 voor de toen begonnen regerings-rubberonderneming Ransiki verscheidene honderden Javanen liet immigreren. Deze bleken de Papoea verre beneden zich te achten, doch gebruikten hem gaarne als helper (knecht = abdi). Bij groot-scheepse Javanen-immigratie zou dit wel eens de toekomst van de Papoea kunnen blijken te zijn.

Intussen voldeed de Papoea bij onze Oosterburen wel als plantagearbeider. Marijn vermeldt, dat hij daar 300 rubberbomen per dag tapte. De Javaan presteert slechts iets meer, doch maakt daarbij minder tapwonden dan de Papoea.

Bij de koffiepluk in het Papua-territorium maakte de Papoea een goede prestatie. Dat hij bij het kappen van bos bij onze burens zeer voldeed is niet bevreemdend, want dit is ook onze ervaring, o.a. bij de N.N.G.P.M.; Marijn kreeg in het Papua-territorium een prestatie opgegeven van 42 mandagen per gekapte hectare en dit cijfer kwam overeen met dat voor het kappen van gelijksoortig bos in het Siantarse in N. Sumatra.

De N.N.G.P.M. gebruikte reeds veel Papoea's als hulpmotorist op schepen. Bij deze maatschappij trof ik zelfs een man van de beruchte Manoewe-stam (Eilanden-rivier) als schilder aan en een lid van de Mariendstam als arbeider bij het droogdok. Het bureau *Balai Poestaka* heeft vele Maleise handleidingen uitgegeven over beroepen als smid, timmerman, bankwerker, motorist, enz., doch veel van deze handleidingen (pedomans) zijn helaas tijdelijk niet te krijgen. Als er vakonderwijs werd ingesteld op het eiland Biak, waar onder jongere mensen geen analfabeten meer zijn, mag men aannemen, dat aldus opgeleide Biakkers vele technische immigrantarbeiders uit Java en de N.I.T. zouden

1) Op de zgn. Higgins-boten van het Bestuur komt het voor, dat amberi's werken onder een Papoea-djoeragan (kapitein) en een Papoea-djoeroemoedi (stuurman).

kunnen vervangen, en dat deze handleidingen bij dat onderwijs zeer bruikbaar zouden blijken.

Als *bestuurs-assistent* heeft de Papoea al dikwijls voldaan, en nu de Ambonnesen immigranten, die deze plaatsen veelal vervullen, wegblijven, zal de Papoea ten slotte wel meer op de voorgrond komen. Bij de *onderwijzers* (goeroes) is hij sinds lang met succes bezig de immigranten te verdringen; men telt reeds ca. 150 Papoea-goeroes. Bij het klerken- en schrijvers- (krani-) werk is ook schaarste aan Ambonnesen ontstaan en leidt men Keiëzen op te Sorong. Papoea's komen daarvoor bij ons ook reeds in aanmerking, evenals bij onze Oosterburen. In Biak heeft de controleur vier amberi-schrijvers en acht Biakse kantoormensen van dezelfde rang.

Dikwijls bleek de Papoea bij ons ook geschikt voor het werk van de medische verpleger (mantri) en de ziekenoppasser.

Inzake de *geschiktheid der Nederlandse Papoea's* voor werkzaamheden, voor welke zij bij onze burens reeds worden gebruikt (gewapende politie, plantage-arbeider) verdient het speciale vermelding, ter aanvulling van het boven reeds medegedeelde, dat volgens gegevens van arbeidsinspecteur Marijn, welke ik zelve bij mijn bezoek aan Australisch Nieuw-Guinea ook ontving, de arbeiders van Australische gebieden dicht bij de Nederlandse grens juist aldaar zeer in trek zijn. Wij bedoelen de mannen van het Australische *Aitape* nabij Hollandia en die van het Kiwai-

gebied op de Zuidkust, niet ver van Merauke. Er is geen reden om te onderstellen, dat de arbeiders uit genoemde Nederlandse plaatsen minder zouden voldoen, want hier bestaat ook ethnologisch verwantschap met de mensen van Aitape.

Overigens levert het Nederlandse gebied ten Z. van het Sneeuwgebergte, nabij de grens, ook goede werkrachten. Toen de Moejoestam aldaar door het werk der missie onder Westerse invloed kwam, gingen deze mensen werken te Merauke en bij de Genie te Tanah Merah. Deze laatste rapporteerde gunstig over hen. Het zou voor de N.N.G.P.M. mijns inziens de moeite waard zijn, met deze Zuid-Nieuw-Guinea stammen eens een proef te nemen.

Slotbeschouwingen

WANNEER wij de medegedeelde gegevens over Australisch en Nederlands Nieuw-Guinea trachten te overzien in hun geheel, valt het op dat het land en de mensen die het bewonen, over het gehele eiland in hoofdzaak van dezelfde soort zijn. Daarnaast spelen, doch alleen op Nederlands gebied, de *vreemde Indonesiërs* een rol. Hun aantal bedraagt met inbegrip der ruim 300 Chinezen bijna 6.000 man exclusief de 1.000 à 2.000 gezinsleden, die met hen meekwamen. De weinige Indonesiërs in dienst van de K. L. M., van het K. N. I. L. (als burgers en als militairen), en die op Zuid-Nieuw-Guinea zijn hierbij niet inbegrepen. Van deze Indonesiërs gaat een voortduren-

de, niet te onderschatten invloed uit op de bijna 2.000 Papoea's, die bij hun werk in dagelijks contact met hen zijn; vandaar dat medische en in enkele gevallen ook politieke keuring der Indonesiërs zo scherp mogelijk moet zijn. De Papoea's zijn bijv. nog tamelijk vrij van geslachtsziekten en in ons deel van Nieuw-Guinea nog geheel onbesmet met communisme.

Bij onze Oosterburen kent het Papua-territorium in 't geheel geen Aziaten, hetzij Indonesiërs of anderszins. Dit gebied is dus vrij gebleven van alle ongewenste invloeden, die van deze vreemdelingen kunnen uitgaan; van de beschavende invloeden echter ook.

In het Territory of N.-Guinea zijn wel is waar ca. 2.000 Chinezen, doch hun contact met Papoea-arbeiders is niet zo groot, omdat zij, ofschoon als arbeiders ingevoerd, zich allen tot middenstanders e.d. hebben opgewerkt. Tijdelijk in Austr. N.-Guinea verblijvende Chinezen hebben er echter, zoals boven bleek, communistische stakingspraktijken ingevoerd bij de Papoea's.

Ondanks het veel groter aantal Indonesiërs te onzent en ondanks het feit van de grote staking van Timorezen en Tenimbarezen te Hollandia in '47 zijn onze Papoea's nog niet met stakingsdenkbeelden besmet. Dat er dagelijks gevaar dreigt is duidelijk; zeer goede behandeling van de Indonesische en Chinese immigranten is het enige dat wij onzerzijds daartegen kunnen trachten te doen en is tevens iets wat op zichzelf reeds sterke aanbeveling verdient. Dat wij inschakeling van *ethnologen* nuttig achten om, door hun studie van deze heterogene arbeidersmassa's, ook op deze wijze tot de beste en meest tactvolle behandeling van hen en vooral van de Papoea's te komen; is reeds boven betoogd. De ervaring in Indië na de oorlog leert, dat de meeste grote stakingen worden uitgelokt en geleid door meestal buiten het bedrijf staande halfintellectuelen, dikwijls Chinese onderwijzers. Het bij de N.N.G.P.M. begonnen geregeld overleg van de werkgever met de werknemers is in deze ook veelbelovend. Bij de N.N.G.P.M. bleek, dat dwaas bijgeloof soms tot allerlei onrust leiden kan en een goed ethnoloog is de aangewezen man om zulke oorzaken op te sporen. Ten aanzien van de oorlogsinvloeden en de oorlogsschade is gebleken, dat deze de Australische bevolking veel sterker hebben beïnvloed dan de onze. Intussen zijn deze invloeden daar thans volledig verdwenen en duren zij bij ons voort, doordat veel door de oorlog politiek-gemoderniseerde Indonesiërs in het land zijn gebleven. Dit is zeker een der redenen, waarom de Resident verwacht, dat de toestanden zich bij ons nog verder zullen

ER is sinds de oorlog een groeiende behoefte aan het beter leren kennen van de zeden en gebruiken (adat) der Papoea's van Nederlands Nieuw-Guinea. Er zijn zeer veel jonge nieuwe ambtenaren gekomen, die het land niet van vroeger kennen; het aantal der vroegere missionarissen en zendelingen, tot die tijd de grootste kenners der ethnologie, werd door de oorlog gehalveerd. Er is bij het bestuur o.m. behoefte aan ethnologische kennis, te meer omdat de oorlog de oude opvattingen wijzigde. De resident heeft de leiding genomen bij dit nieuwe streven en zegt, dat er nog zo weinig positiefs bekend is van adat en sociale verhoudingen, dat bijv. bijna nergens de mogelijkheid bestaat zich een denkbeeld te vormen van toekomstige bestuurseenheden. Zelfs waar uiterlijk zulk een eenheid bestaat, is voorzichtigheid geboden en grondig onderzoek noodzakelijk. Het zal z.i. de taak der onderafdelingschefs zijn, om zo mogelijk geleid en gecoördineerd door een ethnoloog, per afdeling dit onderzoek te verrichten en ons een overzicht te geven in wat thans slechts een warwinkel van stammen lijkt.

Schrijver dezes heeft onder een gelijknamige paragraaf met betrekking tot Australisch Nieuw-Guinea gezegd, dat *ethnologische hulp* voor grote ondernemers en vooral ook voor nieuwe, die het land niet van voor de oorlog kennen, van veel belang kan zijn bij het handhaven van rust en orde in grote veelsoortige arbeiders-agglomeraten. Dit geldt z.i. ook voor Nederlands N.-Guinea. Bij de N.N.G.P.M. is men er in geslaagd een deel der vele moeilijkheden te vermijden door voor de arbeiders van verscheidene tientallen landaarden, zoveel mogelijk afzonderlijke woonloodsen in te richten. In Hollandia geeft men de mensen van verschillende rassen voedsel, dat door henzelf op hun eigen wijze is bereid.

wijzigen en dat deze ontwikkeling een turbulent karakter zal dragen. Men houde dit steeds in de gedachten!

WAT de *arbeidswetgeving* aan-gaat, is niet ineens te zeggen of deze bij ons of in het Australische deel beter is.

Zeker is, dat de Australische wet-geving uitsluitend voor Papoea's is opgesteld, en dus aan hun speciale behoeften meer is aangepast. Bij het zo uiterst belangrijke punt van het percentage der werkbare mannen, dat uit de dorpen afwezig mag zijn, is daar, evenals bij ons, aan de be-stuursambtenaren in de beide gebie-den de beslissing gelaten; maximum-percentage-cijfers worden daarbij niet voorgeschreven.

Wat de arbeidsduur betreft, heb-ben onze burens contracten van een jaar duur ingevoerd, bij welke nog gedurende enkele jaren, als overgang tot complete afschaffing, een zeer lichte poenale sanctie mogelijk zal zijn. Te onzent werkt de autochthone bevolking, die veel minder aan arbeid gewend is dan de Australische, meestal niet langer dan 3 à 6 maan-den aan een stuk, doch keert bij de goede behandeling en voeding, die thans overal worden gegeven vrij geregeld weer op het werk terug. Er zijn bij de N.N.G.P.M. Papoea's, die daar reeds vele jaren achtereen wer-ken. Een van hen had zóveel plichts-betrachting, dat hij in beide N.-Gui-nea-helften eens zijn kinderen op het werk (bij weg-aanleg) liet medehel-pen, om zijn taak op tijd gereed te krijgen.

Op een vergelijking van de mede-gedeelte *lonen* hoopt de schrijver bij een latere gelegenheid in te gaan, als hij gegevens heeft kunnen krijgen over de kosten van levensonderhoud voor Papoea's.

VAN uitermate groot belang is het vraagstuk der *immigratie*. Nederl. Nieuw-Guinea zou reeds nu een groot arbeiderstekort hebben, als er geen Indonesiërs konden werken. Australisch Nieuw-Guinea heeft veel meer en veel grotere onderne-mingen (wat de landbouw betreft) dan wij. Vóór de oorlog konden deze, bij het aldaar vigerende verbod van immigratie, slechts met de grootste moeite en alleen door „over“-werving zich uit de bevolking zelve van ar-beiders voorzien. Nu deze werving meer normaal en beperkter zal wor-den is het te verwachten, dat de oude ondernemingsproductie niet meer geheel zal worden gehaald; mecha-nisatie kan weinig hulp bieden, om-dat die bij de goudindustrie (bagge-ren) reeds ver doorgevoerd was, en bij de cocospantages moeilijk toe te passen is.

Voor al immigratie zou in Austr. N.-Guinea uitkomst kunnen bieden. Ook verdere openlegging der thans nog voor de werving gesloten berg-

De zeevarende Papoea's bemannen niet alleen prauwen: op de landingsboot, hierboven afgebeeld, vaart Thomas Siletemboen van de Key-eilanden als kapitein, Sjarl Toenja Dempa als machinist en Martinus Maimboe Geujem als matroos.

landen zal enige verlichting kunnen brengen in het arbeidsvraagstuk, dat men daar, veel meer dan bij ons kent. Het risico, dat men de berg-bevolking aldus met kustziekten, als bijv. malaria infecteert, zal men wel op de koop toe moeten nemen.

De grootste merkwaardigheid van de arbeidstoestanden in Austr. N.-Guinea is en blijft het *grote aantal Europeanen* in de vele minder be-langrijke intermediaire betrekkingen, die bij ons met veel succes door In-donesische immigranten worden vervuld. Het gevolg van deze toestand is, dat het Australische overheids-apparaat veel duurder werkt. Dit geldt ook voor de productie-kosten bij de ondernemingen en zo zou men in Nederlands Nieuw-Guinea nog ertsen kunnen ontginnen en nog landbouwproducten kunnen telen, die bij onze burens reeds lang niet meer zouden renderen, onder overigens gelijke omstandigheden.

*

EEN belangrijke slotvraag, die wij ons willen stellen in verband met de arbeidstoestanden op Nieuw-Guinea is deze of *op de duur loon-arbeid* een belangrijk deel der in-komsten van de Papoea moet blijven leveren of dat het land — en, wat nog belangrijker is, hijzelf — op de duur beter af is met kleine landbouw op een eigen stukje grond, waarbij naast de voedselgewassen een han-delsgewas voor enige geldinkomsten kan zorgen.

De bestuurders van Nieuw-Guinea hebben sinds de oorlog aan beide zij-den voor het laatste gekozen. In het Oosten meent men, dat de Papoea al behoorlijke voorscholing daarvoor heeft gehad door het werken op Eu-ropeese landbouw-ondernemingen, en dit kan daar met enig recht worden gezegd, echter het minst voor de ver-re berglandstammen, die men thans o.a. tot theecultuur wil brengen. Te onzent is de voorscholing veel min-der. Wij zijn het met de Resident

eens, dat ook onze Papoea het ge-lukkigst zal worden als hij als kleine vrije landbouwer eigen producten teelt voor voeding en verkoop. In Suriname nam men dat standpunt ook in, wat de geïmmigreerde Jave-nen betreft, doch enige voorscholing op een Westers geleide onderneming, ook al teelde die geen eigenlijk in-heems klein-landbouw-product, werd nuttig geacht. Wij geloven dat, dit laatste ook voor Ned. N.-Guinea geldt, en dat Europese ondernemin-gen, voorzover zij willen komen, er in dit opzicht een nuttige functie kunnen vervullen. Zij zullen de Pa-poea meer begrip voor landbouw en meer technische vaardigheid en ge-bruik van gereedschappen bijbrengen. Bij de plannen voor landbouw-kolonisatie door Indische Neder-landers zal de Papoea blijkbaar geen grote rol spelen en deze zal dus op de Papoease arbeidsverhoudingen al-leen indirect invloed kunnen oefenen. Het standpunt van de huidige Austr. Regering en van de Resident wordt in geheel Nieuw-Guinea gedeeld door Missie en Zending, dus door de beste kenners van het volk.

LITERATUUR-OPGAVE voor het Australische gebied: Rapport van J. V. Barry c.s. over oorlogsscha-devergoeding aan de Papoea's van Australisch N. Guinea, 1945; jaar-verslag Territory of New Guinea 1946-'47; maandblad Pacific Islands Monthly; mededelingen van de Australische Regering aan de Trus-teeship Council van de U.N.O.; rap-port over N. Guinea-reis 1937 door arbeidsinspecteur Marijn, enz.; voorts voor het Nederlandse gebied: het jaarverslag van Resident van Eechoud over 1947, vele mededelin-gen van zendelingen, onderwijs-des-kundigen, de arbeidsinspectie, enz., en tenslotte indrukken van de auteur na een bezoek aan het eiland in Augustus—October 1948.

Dr. W. C. KLEIN